

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Dědění a darování

...

provází Ondřej Horák

Témata a příprava

- **témata:**
 - dědění-darování-odkaz
 - darování pro případ smrti
 - kolace (započtení) a vrácení daru na povinný díl
- **příprava:**
 - 1) co mají společné dědění a darování
 - 2) jeden interpretační problém v úpravě darování pro případ smrti
 - 3) má obdarovaný povinnost vrátit dar na povinný díl (vyřešte podle OZ a fakultativně podle jedné zahraniční úpravy mimo Slovenska)

Zásady dědického práva (Tilsch)

- a) *princip zachování hodnot*
 - b) *princip přechodu na jednotlivce*
 - c) *princip pořizovací volnosti*
(zmírněný úpravou povinného dílu)
 - d) *princip rovnosti osob a věcí*
 - e) *princip univerzální sukcese*
(zmírněný dobrodiním inventáře)
- vliv římskoprávní tradice
 - Emanuel Tilsch (1866-1912)

Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací právní vědy (1905)

A) Dědění x darování x odkaz

Společné:

způsoby bezúplatného nabývání majetku

Rozdílné:

a) *darování* x *dědění* a *odkaz*

(inter vivos) (mortis causa)

b) *dědění* x *darování* a *odkaz*

(nástupce, univ. suk.)(majetek, sing. suk.)

c) *darování pro případ smrti* -

co to je? darování nebo odkaz?

B) Darování pro případ smrti

- účel? pojem? účinky? vztah k posledním pořízením?
- případ singulární sukcese
- právní jednání s účinky vázanými na smrt dárce (odkládací podmínky)
- původně darování v očekávání smrti
- tradiční spor: jde darování nebo odkaz? odvolatelnost?
- „téměř ve všech ohledech“ jako odkaz (*Cod. 8,56*)
- románská tradice (nemají it. či fr. CC) x germanistická (*BGB, ZGB*)
- podřazení režimu posledních pořízeních (dědickým smlouvám)

Darování pro případ smrti v ABGB

- **ABGB 1811/2015 Von Schenkungen auf den Todesfall. Beziehung.** [O darováních pro případ smrti. Vztah]
- § 603: „Darování pro případ smrti je třeba považovat za smlouvu i po smrti dárce, pokud si smluvně nevyhradil právo dar odvolat a smlouva byla pořízena ve formě notářského zápisu. Použijí se ustanovení osmnácté hlavy o darováních a § 1253.“
- § 956 *Schenkung auf den Todesfall* [Darování pro případ smrti] - od 1. 1. 2017 zrušen ErbRÄG 2015
- 200 let sporní otázka, tzv. smluvní a **odkazová teorie** (za života smlouva, po smrti odkaz)

Darování pro případ smrti v OZ

- § 1594 (2) „Darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije, se považuje za odkaz, pokud se dárce nevzdal práva dar odvolat.“
- *Darování pro případ smrti § 2063:* „Darování závislé na podmínce, že obdarovaný dárce přežije, se posuzuje zpravidla jako odkaz. Podle ustanovení o darování se řídí, přijme-li obdarovaný dar a vzdá-li se dárce výslovně práva dar odvolat a vydá o tom obdarovanému listinu. Tím není dotčen § 2057.“

C) Smluvní volnost

X

ochrana nepominutelných dědiců
= právo povinného dílu

*Pflichtteilrecht - Forced Heirship -
Querella inofficiosi testamenti*

Kolace/započtení

- úzká provázanost bezúplatného převádění majetku *inter vivos a mortis causa*
- podstata - vyrovnání pozice dědiců
- započtení toho, co za života potomci obdrželi od zůstavitele
- ŘP - tři způsoby (*collatio bonorum emancipati, collatio dotis, collatio*)
- započtení na povinný díl („vpočtení“), na dědický podíl („započtení“)

Kolace/započtení - vybrané otázky

- 1) *výpočet povinného dílu*
- 2) *určení hodnoty daru*
- 3) *vrácení daru na povinný díl*

Kolace/započtení (OZ § 484)

„Soud potvrdí nabytí dědictví podle dědických podílů. Při dědění ze zákona se dědici na jeho podíl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování; jde-li o dědice uvedeného v ustanovení § 473 odst. 2, započte se kromě toho i to, co od zůstavitele bezplatně obdržel dědicův předek. Při dědění ze závěti je třeba toto započtení provést, jestliže k němu dal zůstavitel příkaz anebo jestliže by jinak obdarovaný dědic byl proti dědici uvedenému v § 479 neodůvodněně zvýhodněn.“

1) *Výpočet povinného dílu neboli jaká darování se započítávají?*

- *ABGB* i *VN/37* - započtení nepominutelným dědicům bez časového omezení, jiným do dvou (resp. tří) let před smrtí, v některých případech vůbec
- *OZ* - započtení nepominutelným v posledních třech letech před smrtí, pokud zůstavitel sám nepřikázal, aby se započtení provedlo za delší dobu (§ 1660); v určitých případech jako např. k založení domácnosti, podnikání či úhradě dluhů (§ 1661) naopak bez časového omezení, pokud zůstavitel neprojeví opačnou vůli

2) *Určení hodnoty daru neboli podle jakého okamžiku se určí hodnota daru?*

- podle doby darování či dědického nápadu?
- rozlišení nemovitých a movitých věcí (*ABGB*)
- rozlišení dědiců a třetích osob (*BGB*)
- podle stavu v době darování a podle cen v době určování povinného dílu (*KC*)
- *OZ (§ 1659) „Při započtení se počítá hodnota toho, co bylo poskytnuto a co podléhá započtení, podle doby odevzdání. V mimořádných případech může soud rozhodnout jinak.“ (převzato z VN/37)*

3) Vrácení daru na povinný díl neboli musí se něco vracet do pozůstalosti?

- NE v ABGB (§ 793), VN/37 (§ 606) i OZ (§ 1658) výslovně
- JENŽE ABGB (§ 951 a 952) i VN/37 (§ 796 a 797) upravovaly také odvolatelnost daru pro zkrácení povinného dílu (*v ABGB původně bez časového omezení, po jeho válečné novele bez omezení jen u nepominutelných dědiců, v OZ/37 pak s omezením na tři roky před smrtí zůstavitele pro všechny obdarované*)
- *querella inofficiosae donationis*, obdobně např. ve CC, BGB, ZGB, KC či HCC, (ne Rusko, Norsko...)
- smyslem vyloučit obcházení úpravy vydědění
- A co OZ? nepřevzal (osnova 2005 ještě ano)

Shrnutí

„Ochrana“ nepominutelných dědiců v OZ

- složitá forma zůstala, obsah nový (výrazné omezení)
- diskontinuita s evropskou právní a kulturní konvencí
- myšlenkové i právní torzo

Děkujeme za pozornost